

**Συνέδριο Υπουργών αρμόδιων για τα Μέσα Ενημέρωσης  
και την Κοινωνία της Πληροφορίας**

**«Τεχνητή Νοημοσύνη – Νοήμονες Πολιτικές: Προκλήσεις και Ευκαιρίες για  
τα Μέσα Ενημέρωσης και τη Δημοκρατία», 10-11 Ιουνίου 2021**

**ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ ΤΗΣ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ**

**ΤΟΥ**

**Συνεδρίου Υπουργών αρμόδιων για τα Μέσα Ενημέρωσης και  
την Κοινωνία της Πληροφορίας**

*Εγκρίθηκε στις 11 Ιουνίου 2021*

Οι αρμόδιοι Υπουργοί των κρατών μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης, επ' ευκαιρία του Συνεδρίου των Υπουργών αρμόδιων για τα Μέσα Ενημέρωσης και την Κοινωνία της Πληροφορίας, που διοργανώθηκε από κοινού από το Συμβούλιο της Ευρώπης και την Κυπριακή Δημοκρατία και πραγματοποιήθηκε διαδικτυακά στις 10-11 Ιουνίου 2021, εγκρίνουν την ακόλουθη διακήρυξη:

1. Επιβεβαιώνουμε ότι η ελευθερία της έκφρασης και η συνεπακόλουθη ελευθερία των μέσων ενημέρωσης, όπως κατοχυρώνονται στο άρθρο 10 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση») και ερμηνεύονται από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, αποτελούν ακρογωνιαίους λίθους της δημοκρατίας και πρέπει να τηρούνται και να προστατεύονται, με τον δέοντα σεβασμό των άλλων δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται στη Σύμβαση.

2. Αναγνωρίζουμε τον αντίκτυπο της εφαρμογής των ψηφιακών τεχνολογιών, συμπεριλαμβανομένης της τεχνητής νοημοσύνης, σχετικά με την άσκηση και την απόλαυση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένης της ελευθερίας της έκφρασης. Οι τεχνολογίες αυτές προσφέρουν ενισχυμένες ευκαιρίες έκφρασης, πρόσβασης σε πληροφορίες και διανομής πληροφοριών, καθώς και ευκαιρίες για την έρευνα και την παραγωγή και διανομή περιεχομένου και, γενικότερα, για ένα πιο διαδραστικό περιβάλλον μέσων ενημέρωσης.

3. Ταυτόχρονα, η χρήση ψηφιακών τεχνολογιών, όπως τα αυτοματοποιημένα εργαλεία ελέγχου περιεχομένου, μπορεί να οδηγήσει σε αδικαιολόγητη παρέμβαση στην ελευθερία της έκφρασης και σε άλλα δικαιώματα. Μολονότι είναι καθοριστικής σημασίας για την αντιμετώπιση του παράνομου περιεχομένου στο διαδίκτυο, η λειτουργία τους πρέπει να τυγχάνει προσεκτικής εποπτείας, ώστε να διασφαλίζεται ότι εξακολουθεί να συμμορφώνεται με τις ισχύουσες διασφαλίσεις που κατοχυρώνονται στη Σύμβαση.

4. Επίσης, οι διαδικτυακοί διαμεσολαβητές, συμπεριλαμβανομένων των πλατφόρμων μέσω κοινωνικής δικτύωσης, έχουν καταστεί σημαντικοί παράγοντες του κλάδου των μέσων ενημέρωσης της ψηφιακής εποχής, προκαλώντας μια διαρθρωτική αλλαγή στο περιβάλλον πληροφόρησης που θέτει υπό αμφισβήτηση τη βιωσιμότητα της αγοράς των μέσων ενημέρωσης. Υπάρχει κίνδυνος αδικαιολόγητης επέμβασής τους στην ελευθερία της έκφρασης και σε άλλα ανθρωπίνια δικαιώματα.

5. Στο ευρύτερο κοινωνικό επίπεδο, τα ψηφιακά εργαλεία διαδραματίζουν ολοένα και σημαντικότερο ρόλο στην επιλογή και/ή την επεξεργασία πληροφοριών που είναι προσβάσιμες στους χρήστες και επηρεάζουν και διαμορφώνουν τη δημόσια επικοινωνία – συμπεριλαμβανομένης της πολιτικής επικοινωνίας. Παράλληλα με τη διευκόλυνση των ανταλλαγών, της αλληλεπίδρασης και της ενεργού συμμετοχής στον δημόσιο βίο, η τεράστια αύξηση του διαθέσιμου περιεχομένου και η έλλειψη δεξιοτήτων πλοήγησης στον καταγισμό των πληροφοριών

συνέβαλαν, επίσης, στον κατακερματισμό και τον διαχωρισμό, που αποτελούν πηγή σοβαρής ανησυχίας για την ανάπτυξη και τη διατήρηση συνεκτικών κοινωνιών και της δημοκρατίας.

6. Η ανάπτυξη και η εφαρμογή ψηφιακών τεχνολογιών και η αυξανόμενη επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που σχετίζονται με φυσικά πρόσωπα, με στόχο την κατάρτιση προφίλ και τη στόχευσή τους για εμπορικούς και άλλους σκοπούς, έχουν επηρεάσει ριζικά τον τρόπο με τον οποίο τα άτομα και η κοινωνία αναζητούν και λαμβάνουν πληροφορίες, διαμορφώνουν και εκφράζουν τις απόψεις τους και λαμβάνουν αποφάσεις, μεταξύ άλλων όσον αφορά τις εκλογές και άλλες δημοκρατικές συμμετοχικές διαδικασίες. Οι τεχνικές αυτές, που συχνά βασίζονται σε ψηφιακά αποτυπώματα και σε μεροληπτικά σύνολα δεδομένων που μπορεί να μην είναι αντιπροσωπευτικά ξεχωριστών ομάδων του κοινού, αυξάνουν επίσης τις προϋπάρχουσες ανισότητες και προκαταλήψεις. Οι δυνατότητες χειραγώγησης των ψηφιακών τεχνολογιών και εργαλείων, συμπεριλαμβανομένης της ικανότητας προσομοίωσης ανθρώπινων χαρακτηριστικών, εγείρουν ανησυχίες σχετικά με την πιθανή κατάχρησή τους από κακόβουλους παράγοντες.

7. Αναγνωρίζουμε ότι οι εξελίξεις αυτές είναι ενδεικτικές αλλαγής στο περιβάλλον των μέσων ενημέρωσης και της πληροφόρησης. Παράλληλα με τα σημαντικά θετικά αποτελέσματα, ο ψηφιακός μετασχηματισμός έχει επιδεινώσει τη διάδοση της παραπληροφόρησης, άνοιξε την πόρτα στο διαδικτυακό μίσος και συνέβαλε στην πόλωση της κοινωνίας. Η κατανάλωση ειδήσεων και πληροφοριών από το αυξανόμενο φάσμα ποικίλων διαδικτυακών πηγών, οι οποίες στις περισσότερες περιπτώσεις δεν δεσμεύονται από τα πρότυπα επαγγελματικής δεοντολογίας, συμβάλλει στη σύγχυση ως προς την ειλικρίνεια και την αξιοπιστία των ειδήσεων. Αυτό οδηγεί σε αυξανόμενη απώλεια εμπιστοσύνης στα μέσα ενημέρωσης και μπορεί επίσης να οδηγήσει σε απώλεια της εμπιστοσύνης στους δημοκρατικούς θεσμούς και τις δημοκρατικές διαδικασίες. Έχει, επίσης, δημιουργήσει σοβαρές προκλήσεις στον πολιτισμό της αξιόπιστης δημοσιογραφίας.

8. Αναγνωρίζουμε ότι οι δημοσιογράφοι και άλλοι παράγοντες των μέσων ενημέρωσης διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο στη διευκόλυνση της πλήρους άσκησης της ελευθερίας της έκφρασης και είναι ζωτικής σημασίας για την υγιή λειτουργία της δημοκρατίας. Λόγω του έργου τους και του ρόλου τους στην αποκάλυψη των αδικιών και στη λογοδοσία των δημόσιων αρχών και άλλων ισχυρών παραγόντων, συχνά αποτελούν στόχο απειλών, παρενόχλησης και άλλων μορφών σωματικής και ψυχολογικής βίας. Καθώς η δυναμική αυτή επιδεινώνεται, υπάρχει αυξανόμενη ανάγκη για ειδική προστασία των δημοσιογράφων.

9. Αναγνωρίζουμε περαιτέρω ότι η πανδημία COVID-19 έχει επίσης αντίκτυπο στην ελευθερία της έκφρασης. Τα μέτρα που λήφθηκαν για την αντιμετώπιση της κρίσης έχουν δοκιμάσει την ανθεκτικότητα των υφιστάμενων πλαισίων προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αποκαλύπτοντας και ενισχύοντας, μεταξύ άλλων,

την ανεπάρκεια των διασφαλίσεων για την ελευθερία της έκφρασης και την ελευθερία των μέσων ενημέρωσης (συμπεριλαμβανομένης της πολυφωνίας και της ανεξαρτησίας των μέσων ενημέρωσης).

10. Επανεκτιμώντας τη δέσμευση των κρατών μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης στις αξίες των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου, συμφωνούμε ότι οι ανωτέρω ανησυχίες απαιτούν πολιτική προσοχή στο ανώτατο επίπεδο και συντονισμένη δράση από τις Κυβερνήσεις, σε διαβούλευση με όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη.

11. Απαιτείται ειδική προσοχή, και πρέπει να αναπτυχθεί περαιτέρω καθοδήγηση όσον αφορά τους διαμεσολαβητές του διαδικτύου, τη χρήση ψηφιακών εργαλείων και τον αντίκτυπό τους στην ελευθερία της έκφρασης τόσο σε ατομικό επίπεδο, στο πλαίσιο του τμήματος ειδήσεων και των μέσων ενημέρωσης, όσο και σε επίπεδο κοινωνίας. Ειδικότερα, θα πρέπει να διασφαλίζεται ανά πάσα στιγμή η προστασία και η ενδυνάμωση των παιδιών, των ηλικιωμένων ατόμων και άλλων ευάλωτων ομάδων με γνώσεις, δεξιότητες και ευαισθητοποίηση όσον αφορά την ασφαλή και ενημερωμένη πρόσβασή τους και την άσκηση των δικαιωμάτων στο ψηφιακό περιβάλλον.

12. Δεσμευόμαστε ειδικότερα να δημιουργήσουμε τις απαραίτητες προϋποθέσεις, συμπεριλαμβανομένων νομικών πλαισίων, για την αποτελεσματική προστασία της ελευθερίας της έκφρασης όσον αφορά τον έλεγχο του περιεχομένου, καθώς και να αντιμετωπίσουμε συγκεκριμένα την διαδικτυακή ηλεκτρονική επικοινωνία, την εκστρατεία και την κάλυψη από τα μέσα ενημέρωσης, ώστε να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις για τη δίκαιη διεξαγωγή των εκλογικών διαδικασιών. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει την ανάπτυξη συνεργατικών ή/και συνρρυθμιστικών προσεγγίσεων, συμπεριλαμβανομένων διεθνών και εθνικών νομικά δεσμευτικών ρυθμίσεων, κατά περίπτωση, επιμέλειας με στόχο την υποστήριξη αμερόληπτου ελέγχου γεγονότων και την προώθηση ποικίλων και αξιόπιστων πηγών επαγγελματικών μέσων ενημέρωσης.

13. Αναγνωρίζουμε επίσης ότι ο γραμματισμός στα μέσα ενημέρωσης και στην πληροφόρηση διαδραματίζει ουσιαστικό ρόλο στον εφοδιασμό των ατόμων με δεξιότητες και γνώσεις για να προσαρμοστούν και να ευδοκιμήσουν από το νέο περιβάλλον πληροφόρησης και να βοηθήσουν στην ανάπτυξη ενός ενημερωμένου πολίτη, που αποτελεί ένα από τα θεμέλια των δημοκρατικών κοινωνιών. Ως εκ τούτου, πρέπει να ενθαρρυνθούν και να υποστηριχθούν τα σχέδια γραμματισμού στα μέσα ενημέρωσης και στις πληροφορίες.

14. Αναγνωρίζουμε ότι η επικίνδυνη πτωτική τάση στον τομέα της ασφάλειας των δημοσιογράφων πρέπει να αντιμετωπιστεί επείγοντως κατά προτεραιότητα, με ολοκληρωμένο και συντονισμένο τρόπο σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, λαμβάνοντας δεόντως υπόψη την επιγραμμική διάστασή της και τις ειδικές απειλές που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες δημοσιογράφοι. Όλες οι μορφές επιθέσεων κατά

δημοσιογράφων και άλλων παραγόντων των μέσων ενημέρωσης που αποσκοπούν στην υπονόμηση της ικανότητάς τους να επιτελούν τον δημόσιο ρόλο εποπτείας τους πρέπει να θεωρούνται επιθέσεις κατά της δημοκρατίας και να καταδικάζονται απερίφραστα. Είναι ευθύνη των κρατών να αναλάβουν δράση για την αποτελεσματική πρόληψη, διερεύνηση και επιβολή κυρώσεων σε απειλές και επιθέσεις κατά της ασφάλειας των δημοσιογράφων.

15. Υπενθυμίζουμε ότι σε περιόδους κρίσης η ελευθερία της έκφρασης και της πληροφόρησης και η ελευθερία των μέσων ενημέρωσης διατηρούν τον σημαντικό ρόλο τους για τη λειτουργία των δημοκρατικών κοινωνιών. Το Άρθρο 10 της Σύμβασης και η σχετική νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων παραμένουν οι θεμελιώδεις κανόνες που πρέπει να εφαρμόζονται κατά την άσκηση των εν λόγω δικαιωμάτων. Τα πλαίσια προστασίας της ελευθερίας της έκφρασης και της ελευθερίας των μέσων ενημέρωσης πρέπει να ενισχυθούν προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι δημοσιογράφοι και τα μέσα ενημέρωσης μπορούν να εκτελούν αποτελεσματικά τα επαγγελματικά τους καθήκοντα, μεταξύ άλλων, και σε περιόδους κρίσης.

Με βάση τα ανωτέρω:

α. Εγκρίνουμε τα Ψηφίσματα του παρόντος Υπουργικού Συνεδρίου που επισυνάπτονται σε αυτή την τελική Διακήρυξη.

β. Ζητούμε από την Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης να:

- λάβει όλα τα απαραίτητα μέτρα για την υλοποίηση των δράσεων που αναφέρονται σε αυτή την τελική Διακήρυξη και στα Ψηφίσματα.
- να διασφαλίσει την τακτική επανεξέταση και υποβολή εκθέσεων σχετικά με τα μέτρα που λαμβάνονται για την εφαρμογή τους, σε διαβούλευση με τους εμπλεκόμενους φορείς.

γ. Καλούμε το Συμβούλιο της Ευρώπης:

- να συνεχίσει, κατά προτεραιότητα και με τη δέουσα κατανομή των πόρων, τις προσπάθειές του, όπου είναι δυνατόν, μεταξύ άλλων, μέσω της ανάπτυξης σχετικών δεσμευτικών και μη δεσμευτικών εγγράφων για την προάσπιση και τη διασφάλιση της αποτελεσματικής άσκησης των δικαιωμάτων που προστατεύονται από το άρθρο 10 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, λαμβάνοντας δεόντως υπόψη τις επιπτώσεις των ψηφιακών τεχνολογιών στην ελευθερία της έκφρασης και τις προκλήσεις για την ελευθερία των μέσων ενημέρωσης στο νέο περιβάλλον των μέσων ενημέρωσης, εκτός από το σημαντικό ρόλο της δημόσιας εποπτείας που διαδραματίζουν τα μέσα ενημέρωσης, περιλαμβανομένων περιόδων κρίσεων.

- να συνεχίσει να παρέχει ετήσιες αξιολογήσεις της κατάστασης της ελευθερίας της έκφρασης στην Ευρώπη, υπό την εποπτεία του Γενικού Γραμματέα του Συμβουλίου της Ευρώπης, με συγκεκριμένες προτάσεις δράσης, μεταξύ άλλων, όσον αφορά την ασφάλεια των δημοσιογράφων, και την προώθηση ενός ευνοϊκού περιβάλλοντος για τη δημοσιογραφία το οποίο θα βασίζεται στα πρότυπα της επαγγελματικής δεοντολογίας στην ψηφιακή εποχή.

δ. Δεσμευόμαστε για συναντήσεις υπό τη μορφή υπουργικών συνεδρίων σε τακτά διαστήματα για να συζητούμε τις τρέχουσες εξελίξεις στον τομέα των μέσων ενημέρωσης και της κοινωνίας της πληροφορίας ώστε να διασφαλίζουμε τη συνέπεια και συνεχή πρόοδο όσον αφορά τη διασφάλιση του σεβασμού και της προστασίας του δικαιώματος στην ελευθερία της έκφρασης και όλων των θεμελιωδών δικαιωμάτων του, τόσο εντός όσο και εκτός διαδικτύου, όπως ερμηνεύονται από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

-----